

podružnicah. Pri vsaki cerkvi pa pojasnjuje popis tudi floris in fotografija zunanjščine dotične cerkve in njenih znamenitosti, n. pr. kipov, slik itd. S temi popisi bi pisatelj že izpolnil svojo dolžnost in zadostil naslovu pričujoče knjige, a radi popolnosti sega še dalje. V posebnem poglavju (XII.) nam kaže razne preglede stavb, slik, kipov po starosti razvrščenih, našteva vse znane umetnike, ki so delovali za popisane cerkve; potem nam (v XIII. poglavju) z veliko marljivostjo in razsežnim znanjem pojasnjuje pomen svetniških patronatov, naposled pa razlaga še dva zapisnika cerkvenih opravil lučke župnije iz XVIII. veka. V posameznih odstavkih je želel pisatelj čitatelja še posebej opozoriti na lepše in znamenitejše predmete, zato jih obširno in podrobno popisuje. O kapelicah božjega groba ima kar celo razpravo (str. 110. in d.).

Koliko truda duševnega in telesnega je stalo to delo! Res ni mal napor nabrati si znanstveno podlago za toliko v podrobnosti segajoče popise in nič manjši obdelati to ogromno tvarino. A radostno lahko pisatelj zdaj pogleda na ta častni plod svojega uma in jeklene vztrajnosti. Prve težkoče je premagal in nadaljevanje popisov mu bo zdaj lažje. Mnogo pouka podaja v tem delu svojim rojakom, a tudi sam si je nabral mnogo izkušenj, ki mu bodo olajševale nadaljnji napor.

Čeprav pisatelj v svoji skromnosti toži, da kljub vsemu teženju po popolnem popisu ni bilo mogoče doseči zaželenega uzora, mu vendar čestitamo, da je njegovo delo toli popolno in natančno.

Da se pa pri tako obširnem in utrudljivem delu navzlic največji paznosti lahko vtihotapi kak lapsus calami ali kaka tiskovna hibica, se pač ne bo nihče čudil. Vendar jih utegne biti le malo. Na strani 175. čitaj mesto Buchheim (1641—1664) — Scarlichi (1630—1640) in na str. 205. mesto Samobor — Sanabor.

Čujemo, da misli gospod pisatelj izdati še posebno knjigo o zvonovih. Ti se vsekako ne smejo prezreti, saj so znamenite priče verske vneme in narodove preteklosti. Zato podobna dela drugih narodov večinoma sprejemajo tudi zvonove med popisane predmete n. pr. „Die Bau- und Kunstdenkmäler von Westfalen“ ali pa „Kunst- und Geschichtsdenkmäler Mecklenburgs.“

Želeti bi bilo tudi, a to je morda le osebna želja, da bi se pridejal vsakemu krajevemu imenu, čeprav le v oklepaju ali pod črto, še nemški naziv in latinski, ako ga ima dotični kraj; to pa radi tega, ker so nekatera slovenska imena docela različna od nemških, n. pr. Mo-

zirje, nemško Prassberg. Kdo bi mogel to ugeniti? V starih listinah in na zemljevidih so slovenski nazivi redki in človek potem težko spozná prave kraje.

Knjiga ima prijetno zunanjo obliko, fin papir, ki je bil pa tudi potreben za mnogotere slike, ki krasé in pojasnjujejo popise.

Pisatelju iskreno želimo zdravja in moči za srečno nadaljevanje započetega dela, Slovencem, da bi pridno čitali to lepo knjigo, vernikom lavantinske škofije pa kličem: Gratulor vobis, quia tam pulchrum monumentum habetis.

V. Steska.

O Slovenskem Štajerju v jožefinski

dôbi. Priobčil dr. Fran Ilešič. Ponatisk iz „Časopisa za zgodovino in narodopisje“. V Mariboru 1904. Tiskala tiskarna sv. Cirila. 46. (Prodaja Schwentner à 40 h.) — Dr. Ilešič nam osvetljuje v tem sestavku jožefinsko dôbo Slovenskega Štajerja na podlagi dveh zanimivih knjig iz te dôbe, to je „Malega besediša“ iz leta 1789. in „Ta vel. katechisma“ iz l. 1783. Pisatelj nas seznanja poleg vsebine vsake knjige z nje pomenom in pokaže na narečje, v katerem je bila knjiga sestavljena. Prva knjiga obsega doslej najstarejši poznani slovenski nazorni nauk; knjiga je imela namen, preproste ljudi dovesti do večje prosvetljenosti, zraven jih pa naučiti nemško brati in pisati. Enake knjige nahajamo v oni dôbi tudi v drugih slovanskih literaturah. Druga knjiga ima večji pomen za jezikoslovce, kažoč jim zanimivo mešanje nekaterih štajerskih narečij v svrhu knjižnega jezika. Pisec katekizma je združil celjsko narečje z iztočno govorico, kar je bilo važno pravilo pozneje skupnemu slov. knjižnemu jeziku, ko se je vzel za temelj zapadni govor, a so bili sprejeti vanj tudi znaki iz iztočnih narečij. Sestavek nudi izobraznim Slovencem v kulturno-historičnem, slovstveno-zgodovinskem in jezikoslovnem pogledu zanimivih novosti. Zato ta spis in zbornik, iz katerega je odtisnjen „Časopis za zgodovino in narodopisje“ vsem Slovencem, brez razlike provincije, najtopleje priporočamo.

D.

Dr. K. Štrekelj: **Slavische Wortdeutungen**, Archiv f. slav. Philologie 27, 41—72. Der Ursprung des š-Lautes in einigen Casusformen des aksl. Comparativs- und ѣs-Particips, r t. 26, 569—570 — Slovanski besedni zaklad je dandanes v etimološkem pogledu že precej natančno preiskan in pojasnjen. Med možmi, ki so se proslavili pri tem delu, nahajamo tudi našega rojaka vseuč. profesorja Štreklja, ki je z več zbirkami obogatil etimološko znanje vseh slovanskih jezikov, sloven-

skega pa še posebej. Slovenski jezik je za Miklošičem preiskoval etimološko edino profesor Štrekelj in dosegel pri tem toliko uspehov, da se more imenovati njega vreden naslednik. Doslej sta Miklošič in Štrekelj podala Slovencem najuspešnejših sadov v tej stroki. V sledeči zbirki razlaga pisatelj zopet besede raznih slovanskih jezikov. Naš namen ni, da bi sporočili vse rezultate iz učene razprave, zadošča naj le za slovenščino par suhih zgledov. Šče-

Leskiena in Vondráka iz oblike vedъsi, boljъši po potu iz vedъchi, boljъhi, kerъse s spremeni v *ch*, in le-ta v *š*, odtod vedъši, boljъši.

A. B.

Liber statutorum civitatis Ragusii compositus anno 1272. — In lucem protulerunt U. Bogišić et C. Jireček. Zagrabiae 1904. (Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium IX.) 40. Str. LXIX+463. — V tem

SHOD SLOVANSKIH ČASNIKARJEV V OPATJI 1905.

tovat se, šketiti, šketljiv iz strsl. tъšteta = škoda. Ošaben iz ošaba in to iz staroslov. ošajati se = zdržati se česa, kuriti se = prepirati se od kurъ = petelin. Loza iz lez-, lesti, plezati. Tvesti, natvesti, pretvesti iz otъ+vesti. Kdor hoče seveda besedam do dna, mora vzeti študijo sam v roke.

V drugi razpravi razloži Štrekelj staroslovenske oblike deležnika in primernika vedъši in boljъši nasproti sedanjim razlagam

velevažnem zgodovinskem spomeniku je obsežena ustava slavne dubrovniške ljudovlade v Dalmaciji, ki je svoj čas tekmovala z mogočnimi Benetkami. Ta statut obsega zakone, izdane v Dubrovniku do leta 1272., ko jih je odobrilo ljudsko zastopstvo. Razdeljeni so na osem knjig in podajejo celotno ustavo, ki je zanimiva za pravoslovca posebno zato, ker kaže vpliv kanoničnega, bizantinskega in beneškega prava.

J.

